

ning. Det er saaledes for mig utvivlsomt, at en rolig og uhibbet Betragtning af Forholdene maa lede til at betegne en Bestemmelse som den i § 14 foreslaaede, som i sig selv uforenelig med, hvad Retfærdighed kræver; men jeg kan ikke Andet end forestille mig, at man har havt Diet for stærkt heftet paa de Indskrænkninger, som ere lagte paa Udøvelsen af Eiendomsretten, og ikke har fæstet Blikket paa de Rettigheder, hvis Udøvelse Lovgivningen har ladet uberørt, uagtet man netop ganske maatte finde det i sin Orden, at den, hvis den ikke havde villet respectere den bestaaende Eiendomsret, var gaaet videre, end den er gaaet, hvor den dog havde den store Opgave, baade at sørge for, at Bønderjorden virkelig kom Bøndestanden tilgode, og i Forbindelse dermed at sørge for, at Fæstebøndestanden ikke skulde blive udsat for vilkaarlig Behandling. Jeg siger, man maa have heftet Diet for stærkt paa Indskrænkningerne, og man maa ikke have aabnet Blikket nok for de Rettigheder, som den ved Siden af dens alvorlige Bestræbelser i de nævnte Retninger har ladet staae aldeles uindskræbete. Der er Data nok i Lovgivningen, som vise, at den virkelig ikke er gaaet videre, at den netop stærkt og kraftigt har respecteret Eiendomsretten; men jeg skal ikke her gaae ind paa at opregne de forskjellige Bestemmelser, som vidne herom, men blot tillade mig at henlede Opmærksomheden paa den væsentlige Omstændighed, at Lovgivningen aldrig har givet sig af med at fastsætte en Grændse for Indfæstningens Størrelse. Vistnok ere de Indskrænkninger særdeles væsentlige, som ere gjorte ved alle de Bestemmelser, der gaae ud paa, at Godseierne ere forpligtede til at bortfæste, ligesom ogsaa de Indskrænkninger ere særdeles vigtige, som ere grundede i alle de Forskrifter, hvis Diemed det er at sikke Fæstebonden mod vilkaarlig Behandling; men sammensluttet hermed er der dog givet en ubegrændset fri Afgang til at betinge sig, hvad Indfæstning man vil have, og den overveier betydeligt disse Indskrænkninger, naar det angaaer Spørgsmaalet, om det kun er Eiendomsrettens Udøvelse, som er begrændset, men ikke Eiendomsretten, saa at den staaer aldeles ube-

rørt og uantastet. Det er klart, at der i Afdgangen til at kunne bestemme Indfæstningen, saaledes som Godseieren vil, er givet ham et Middel ihænde til at have sin Eiendomsrets fulde Betydning, og det Argument, som kan hentes fra Betragtningen af denne Ret til at bestemme Indfæstningen, som han vil, viser sig ogsaa i en anden Retning; thi efter en ved Domstolene altid fulgt og vistnok ogsaa i en rigtig Fortolkning af Lovgivningen tilstrækkeligt begrundet Opfattelse er det anseet som givet, at Godseieren og Fæstebonden kunne træffe hvilken som helst Overenskomst, de ville, om Størrelsen af de aarlige Afgifter; men her see vi atter, at der i Lovgivningen fremtræder en Bestemmelse, der afgiver et uomstødeligt Vidnesbyrd om, at Godseieren har fuld ubeskaaren Eiendomsret, og at de Baand, som ligge paa Udøvelsen af Eiendomsretten, ikke staae i Forbindelse med noget Synspunkt, der kan berøve ham Afgang til at erholde fuld Godtgjørelse for den Eiendom, som han til enhver Tid, naar den er bleven fæstetelig, kan sælge for dens sande Værdi i Handel og Vandel.

Rosenørn: Det er ikke blot den omhandlede Paragraph, som min ærede Sidesmand (Casse) nys anførte, hvormod jeg har Indvendinger ved det foreliggende Ufsnit, men jeg finder det tillige i høi Maade stridende mod Forholdenes hidtilværende Udvikling, naar man vil gjøre en Lov, som gaaer ud paa at have Fæste, anvendelig ogsaa paa de Retsforhold, hvor Fæste slet ikke eksisterer, men hvor der eksisterer Forpagtning. I Aaret 1792 blev det indrømmet Godseierne, at de maatte have Lov til at bortforpagte deres Gaarde, naar det skeete paa 50 Aar; altsaa, alene med Undtagelse af denne Livsindskrænkning, var alt det Dvrigt frit. Dette Forhold er saaledes engang bragt ud af hele Fæsteforholdet; der er ikke den Usikkerhed, som ellers Fæsteforholdet medfører, nemlig Usikkerhed i Contracten om Indfæstningen, den stigende Indfæstning, som drives iværet ved Folkemængdens Tiltagen og dens Begjer efter at erholde saadanne Gaarde. Forpagtningsforholdet er et reent og klart Retsforhold, og dog skal denne Lov være anvendelig, for